

Brüssel, 3. juuli 2026
(OR. en)

11130/26

ECOFIN 920
UEM 324
SOC 449
EMPL 251
COMPET 864
ENV 840
EDUC 306
ENER 462
JAI 900
GENDER 137
JEUN 180
SAN 538
ECB
EIB

MÄRKUS

Saatja:	Nõukogu peasekretariaat
Saaja:	Alaliste esindajate komitee / nõukogu
Teema:	NÕUKOGU SOOVITUS, mis käsitleb Malta majandus-, sotsiaal-, tööhõive-, struktuuri- ja eelarvepoliitikat

Delegatsioonidele edastatakse eespool nimetatud nõukogu soovitus eelnõu, mis põhineb komisjoni ettepanekul COM(2026) 218 final ning mida on muudetud ja milles on kokku lepitud nõukogu erinevates komiteedes ning mille on viimistlenud majandus- ja rahanduskomitee.

NÕUKOGU SOOVITUS,

mis käsitleb Malta majandus-, sotsiaal-, tööhõive-, struktuuri- ja eelarvepoliitikat

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2024. aasta määrust (EL) 2024/1263 majanduspoliitika tulemusliku koordineerimise ja mitmepoolse eelarvejärelevalve kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1466/97¹, eriti selle artikli 3 lõiget 3,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitust,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2024. aasta määrus (EL) 2024/1263 majanduspoliitika tulemusliku koordineerimise ja mitmepoolse eelarvejärelevalve kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1466/97 (ELT L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj>).

ning arvestades järgmist:

- (1) Määruses (EL) 2024/1263 on selgitatud majandusjuhtimise raamistiku eesmäärke; raamistik peaks reformide ja investeringute abil edendama usaldusväärset ja jätkusuutlikku riigi rahandust, kestlikku ja kaasavat majanduskasvu ning vastupidavust, samuti ära hoidma valitsemissektori ülemäärast eelarvepuudujääki. Määruses on sedastatud, et nõukogu ja komisjon teevad Euroopa poolaasta raames mitmepoolset järelevalvet kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingus (ELi toimimise leping) sätestatud eesmärkide ja nõuetega. Euroopa poolaasta raames sõnastatakse eelkõige riigipõhised soovitused ja jälgitakse nende rakendamist.
- (2) Komisjon võttis 25. novembril 2026 vastu arvamuse Malta 2025. aasta eelarvekava kohta. Samal kuupäeval võttis komisjon määruse (EL) nr 1176/2011 alusel vastu 2026. aasta häiremehhanismi aruande, milles ei nimetatud Maltat ühe liikmesriigina, kelle olukorda tuleb põhjalikult analüüsida. Komisjon võttis vastu ka soovituse euroala majanduspoliitikat käsitleva nõukogu soovituse kohta, soovituse Euroopa Liidus inimkapitali käsitleva nõukogu soovituse kohta ning ettepaneku 2026. aasta ühise tööhõivearuande kohta, milles analüüsitakse tööhõivesuuniste rakendamist ja Euroopa sotsiaalõiguste samba põhimõtete järgimist. Nõukogu võttis euroala majanduspoliitikat käsitleva soovituse² vastu 21. aprillil 2026 ning ühise tööhõivearuande ja inimkapitali käsitleva soovituse 9. märtsil 2026.

² ELT C, C/2026/2434, 28.4.2026, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2026/2434/oj>.

- (3) Komisjon avaldas 29. jaanuaril 2025 konkurentsivõime kompassi – strateegilise raamistiku, mille eesmärk on suurendada järgmisel viiel aastal liidu üleilmset konkurentsivõimet. Selles on määratud kindlaks kestliku majanduskasvu elutähtsad tugisambad, milleks on kolm hädavajalikku tegevusvaldkonda – innovatsioon, süsinikuheite vähendamine ja konkurentsivõime – ning julgeolek. Konkurentsivõime kompassi on pärast selle avaldamist võetud arvesse Euroopa poolaasta töös, tagades, et liikmesriikide majanduspoliitika on kooskõlas ELi strateegiliste eesmärkidega, ning kujundades ühtse majandusjuhtimise käsituse, mis edendab kestlikku majanduskasvu, innovatsiooni ja vastupidavust kogu liidus.
- (4) 2026. aastal jätkub majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta protsess koos taaste- ja vastupidavusrahastu³ viimase etapi rakendamisega. Taaste- ja vastupidavuskavad koos ühtekuuluvuspoliitika rahastusega on olnud Euroopa poolaasta poliitiliste prioriteetide elluviimiseks esmatähtsad, kuna kavad peavad tulemuslikult käsitlema kõiki viimaste Euroopa poolaasta tsüklite raames esitatud riigipõhistes soovitustes esile toodud probleeme või märkimisväärset osa neist ja Euroopa ühtekuuluvuspoliitika rahastatavates programmides tuleb riigipõhiseid soovitusi arvesse võtta. Nüüd, kus taaste- ja vastupidavusrahastu kehtivusaeg läheneb lõpule, on endiselt oluline jätkata ja arendada edasi selle rahastu raames toetatud ja rakendatud reforme ja investeeringuid, eelkõige neid, mis aitavad lahendada riigipõhistes soovitustes esile toodud probleeme.

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. veebruari 2021. aasta määrus (EL) 2021/241, millega luuakse taaste- ja vastupidavusrahastu (ELT L 57, 18.2.2021, lk 17, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj>).

- (5) Komisjon avaldas 3. juunil 2026 Malta kohta 2026. aasta riigiaruande. Selles hinnati Malta edusamme 2025. aasta riigipõhiste soovitude järgimisel ning tehti kokkuvõtte sellest, kuidas Malta on taaste- ja vastupidavuskava rakendanud. Kõnealuse analüüsi põhjal tehti riigiaruandes kindlaks Malta kõige pakilisemad probleemid. Samuti hinnati Malta edusamme Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamisel ning liidu peamiste tööhõive, oskuste ning vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vähendamise eesmärkide ning Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni kestliku arengu eesmärkide saavutamisel.
- (6) Nõukogu võttis 21. jaanuaril 2025 komisjoni hinnangu ja soovitude põhjal vastu soovitude, millega kiidetakse heaks Malta riiklik keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava⁴. Kava hõlmab ajavahemikku 2025–2028 ja selles sätestatud eelarve kohandamise perioodi pikkus on neli aastat. Nõukogu soovitas kehtestada järgmised netokulude maksimaalsed kasvumäärad: 6,0 % 2025. aastaks, 5,8 % 2026. aastaks, 5,8 % 2027. aastaks ja 6,1 % 2028. aastaks; need määrad vastavad maksimaalsetele kumulatiivsetele kasvumääradele, mis on arvutatud võrdluses baasaastaga 2023 ning mis on 2025. aastal 13,8 %, 2026. aastal 20,4 %, 2027. aastal 27,4 % ja 2028. aastal 35,1 %. Aastatel 2025–2027 langevad need netokulude maksimaalsed kasvumäärad kokku korrigeeriva kavaga, mida nõukogu 21. jaanuaril 2025 ELi toimimise lepingu artikli 126 lõike 7 alusel ülemäärase eelarvepuudujäägi kõrvaldamiseks soovitas⁵. Pärast ülemäärase eelarvepuudujäägi õigeaegset ja püsivat korrigeerimist võttis nõukogu [kuupäev] komisjoni soovitude alusel vastu ELi toimimise lepingu artikli 126 lõike 12 kohase otsuse⁶, millega tunnistati kehtetuks nõukogu eelmine otsus, millega tehti kindlaks ülemäärase eelarvepuudujäägi olemasolu⁷.

⁴ Nõukogu 21. jaanuari 2025. aasta soovitus, millega kiidetakse heaks Malta riiklik keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava (ELT C, C/2025/649, 10.2.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/649/oj>).

⁵ Nõukogu soovitus ülemäärase eelarvepuudujäägi kõrvaldamiseks Maltal, vastu võetud 21. jaanuaril 2025. Kõik Malta ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlusega seotud dokumendid on kättesaadavad aadressil https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-governance-framework/stability-and-growth-pact/corrective-arm-excessive-deficit-procedure/excessive-deficit-procedures-overview/Malta_en.

⁶ Nõukogu otsus (EL) 2026/[ELT: palun lisada] [kuupäev], millega tunnistatakse kehtetuks otsus (EL) 2024/2128, mis käsitleb ülemäärase eelarvepuudujäägi olemasolu Maltal (ELT [palun lisada asjakohased ELT viited]).

⁷ Nõukogu 26. juuli 2024. aasta otsus (EL) 2024/2128, mis käsitleb ülemäärase eelarvepuudujäägi olemasolu Maltal (ELT C, C/2024/2128, 1.8.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2024/2128/oj>).

- (7) Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu ja selle tagajärjed kujutavad endast Euroopa Liidu jaoks eksistentsiaalset väljakutset. Komisjon kutsus liikmesriike üles taotlema stabiilsuse ja kasvu paktiga ette nähtud riikide vabastusklausli koordineeritud aktiveerimist, et toetada ELi jõupingutusi, mille eesmärk on suurendada kiiresti ja märkimisväärselt kaitsekulutusi⁸, ning Euroopa Ülemkogu kiitis selle ettepaneku 6. märtsil 2025 heaks. Liikmesriigid võivad endiselt taotleda riikide vabastusklausli aktiveerimist ükskõik millal kuni aastani 2028, tingimusel et nad vastavad määruse (EL) 2024/1263 artiklis 26 esitatud tingimustele.
- (8) Malta esitas 30. aprillil oma 2026. aasta eduaruande⁹ netokulude soovitatud maksimaalsete kasvumäärade järgimise ning Euroopa poolaasta riigipõhistes soovitustes kindlaks tehtud peamiste probleemide käsitlemiseks vajalike reformide ja investeeringute rakendamise kohta. Vastavalt määruse (EL) 2021/241 artiklile 27 kajastab iga-aastane eduaruanne ka Malta kaks korda aastas esitatavat aruannet taaste- ja vastupidavuskava rakendamisel tehtud edusammude kohta. Aruanne ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse raames võetud meetmete kohta on lisatud iga-aastasessse eduaruandesse.
- (9) SKP reaalkasv oli 2025. aastal 4,0 % ja tarbijahindade harmoneeritud indeksiga (THHI) mõõdetud inflatsioon 2,4 %. Komisjoni 2026. aasta kevadprognoosi kohaselt on SKP reaalkasv 2026. aastal 3,7 % ja 2027. aastal 3,6 % ning THHIga mõõdetud inflatsioon on 2026. aastal 2,7 % ja 2027. aastal 2,3 %.

⁸ Komisjoni teatis „Suuremate kaitsekulutuste võimaldamine stabiilsuse ja kasvu pakti raames“ (Brüssel, 19.3.2025, C(2025) 2000 final).

⁹ 2026. aasta eduaruannetega saab tutvuda aadressil https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-progress-reports_en.

- (10) Eurostati esitatud andmete¹⁰ põhjal vähenes Malta valitsemissektori eelarve puudujääk 3,4 %-lt SKPst 2024. aastal 2,2 %-le SKPst 2025. aastal. Eelarvepuudujäägi vähenemine 2025. aastal kajastab tulude, sealhulgas äriühingu tulumaksust ja kaudselt maksustamisest saadavate tulude suurt kasvu, ning on peamiselt tingitud nominaalse SKP ja maksubaasi suurenemisest ning märkimisväärtetest erakorralistest maksutuludest. Teiselt poolt suurenesid jätkuvalt märgatavalt valitsemissektori kulud, hoolimata sellest, et riiklikule lennuettevõtjale 2024. aastal tehtud märkimisväärne kapitalisiire ei kordunud, kusjuures tunduvalt suurenesid valitsuse palgakulud ja vahetarbimine ning lisandus ühest kohtuotsusest tulenev ühekordne kulu. 2026. aasta kevadprognoosi koostamise ajal komisjonile teada olnud poliitikameetmete põhjal prognoosis komisjon valitsemissektori eelarve puudujäägiks 2026. aastal 2,2 % ja 2027. aastal 2,1 % SKPst.
- (11) Komisjoni hinnangul oli eelarvepoliitika¹¹, mis hõlmab nii riigi enda kui ka ELi rahastatavaid kulutusi, 2025. aastal pärssiv (0,6 % SKPst). 2026. aastal on see prognooside kohaselt üldiselt neutraalne ja 2027. aastal pärssiv (0,5 % SKPst).
- (12) Eurostati esitatud andmete¹² põhjal suurenes Malta valitsemissektori võlg 45,9 %-lt SKPst 2024. aasta lõpus 46,4 %-le SKPst 2025. aasta lõpus. 2026. aasta kevadprognoosi koostamise ajal komisjonile teada olnud poliitikameetmete põhjal prognoosis komisjon, et valitsemissektori võla suhe SKPsse väheneb 2026. aasta lõpuks 46,2 %-le ja püsib 2027. aastal sellel tasemel.

¹⁰ Eurostat, Euro Indicators, 22. aprill 2026.

¹¹ Eelarvepoliitika on määratletud valitsemissektori eelarvepositsiooni iga-aastase muutuse näitajana. Selle eesmärk on hinnata nii riiklikult kui ka ELi eelarvest rahastatavast eelarvepoliitikast tulenevat majanduslikku impulssi. Eelarvepoliitikat mõõdetakse vahena i) keskpika perioodi potentsiaalse majanduskasvu ja ii) esmaste kulude muutuse vahel, millest on maha arvatud kaalutusõigusel põhinevad tulumeetmed ning mis hõlmab taaste- ja vastupidavusraha tagastamatu toetuse ja muude liidu vahenditega rahastatavaid kulusid.

¹² Eurostat, Euro Indicators, 22. aprill 2026.

- (13) Eurostati andmete¹³ kohaselt moodustasid valitsemissektori kaitsekulutused Maltal 2025. aastal kokku 0,5 % SKPst. Komisjoni 2026. aasta kevadprognoosi kohaselt peaksid need moodustama 2026. aastal 0,6 % SKPst.
- (14) Liit seisab jätkuvalt silmitsi energiavarustushäirete ja suure hinnavolatiilsuse ohuga, mida süvendavad üleilmseid nafta- ja gaasiturge mõjutavad geopoliitilised pinged. 2022.–2023. aasta energiakriisist saadud kogemused on näidanud, et ulatuslikud ja mittesihhipärased meetmed toovad kaasa suured eelarvekulud ning on sotsiaalselt ja majanduslikult ebatõhusad. Pärast sõja puhkemist Lähis-Idas 2026. aasta veebruaris ei ole Malta võtnud uusi eelarvepoliitika meetmeid, et leevendada kõrgete energiahindade mõju leibkondadele ja ettevõtetele¹⁴. Alates 2022. aasta energiakriisist on Malta aga hoidnud elektri ja kütuse jaehinnad külmutatuna ELi madalaimate seas. Komisjoni 2026. aasta kevadprognoosi kohaselt peaksid nende mitteajutiste ja mittesihhipäraste energiatoetuste eelarvekulud suurenema 0,9 %-lt SKPst 2025. aastal ligikaudu 1,4 %ni SKPst 2026. aastal.
- (15) Komisjoni arvutuste kohaselt suurenesid Malta netokulud 2025. aastal 5,6 % ning 2024. ja 2025. aastal kumulatiivselt 22,2 %. Netokulude kasv 2025. aastal on alla soovitatud maksimaalse kasvumäära. 2024. ja 2025. aasta peale kokku on netokulude kumulatiivne kasvumäär üle soovitatud maksimaalse kasvumäära (kumulatiivne kõrvalekalle 2,3 % SKPst).

¹³ Eurostat, valitsemissektori kulud valitsemisfunktsioonide klassifikaatori (COFOG) alusel.

¹⁴ See kajastab olukorda komisjoni 2026. aasta kevadprognoosi kuupäeva seisuga (4. mai 2026).

- (16) Komisjoni arvutuste kohaselt peaksid Malta netokulud 2026. aastal suurenema 6,1 % ning 2024., 2025. ja 2026. aastal kumulatiivselt 29,7 %. Prognoositud netokulude kasv 2026. aastal on üle soovitatud maksimaalse kasvumäära, kusjuures aastane kõrvalekalle on 0,1 % SKPst. 2024., 2025. ja 2026. aasta peale kokku peaks netokulude kumulatiivne kasvumäär olema samuti üle soovitatud maksimaalse kasvumäära (kumulatiivne kõrvalekalle 2,2 % SKPst).
- (17) Õiglase ja tõhusa maksusüsteemi tagamiseks on jätkuvalt vaja vähendada maksulünki, parandades maksukuulekust ning võideldes maksustamise vältimise ja maksudest kõrvalehoidumise ning agressiivse maksuplaneerimise vastu. Malta maksutulude suhe SKPsse on tublisti alla ELi keskmise ja riik tugineb suurel määral äriühingute maksustamisele. Riigi üldine maksukombinatsioon on piiratud, keskkonnamaksude osa on väike ja korduvad kinnisvaramaksud puuduvad. Arvestades agressiivse maksuplaneerimise strateegiate ülekanduvat mõju liikmesriikide vahel, on äärmiselt oluline, et kõik liikmesriigid võtaksid kooskõlastatud meetmeid ELi õigusaktide täiendamiseks riikliku poliitika kaudu. Malta on võtnud agressiivse maksuplaneerimise tavade vastu võitlemiseks meetmeid, mis on kooskõlas ELi standardite, OECD suuniste ja käitumisjuhendi raamistikust tulenevate kohustustega. Kuni Malta peab riigis asuvate äriühingute poolt null- ja madalate maksudega jurisdiktsioonidesse tehtavatelt intressi-, dividendi- ja litsentsitasumaksetelt makse kinni – või kohaldab samaväärseid kaitsemeetmeid – tagamaks, et äriühingud ei saa oma kasumit maksustamata kolmandatesse riikidesse üle kanda, on topeltmaksuvabastuse risk suur. Lisaks tekitavad residentidest välismaistele äriühingutele kehtestatud tingimused jätkuvalt nii äriühingute kui ka üksikisikute topeltmaksuvabastuse riski.

- (18) Malta täiendava pensioni sektoril on kasvuruumi, et toetada pensionisissetuleku piisavust ja leevendada rahvastiku vananemisest tingitud tulevast eelarvesurvet. Teise ja kolmanda samba vabatahtlikud pensioniskeemid on küll kättesaadavad, kuid nendes osalemine endiselt piiratud. Malta pensionisüsteem tugineb suurel määral esimesele sambale, mille suhtes kohaldatakse ülempiire, mis vähendavad keskmist hüvitise määra ligikaudu 38,3 %ni, mis on üks ELi madalamaid (ELi keskmine on 47 %). Täiendavate pensionide tugevdamine võib aidata parandada pensionisissetuleku piisavust ja riigi rahanduse jätkusuutlikkust.
- (19) Jätkuvalt on oluline süstemaatiliselt, sisuliselt ja õigeaegselt kaasata kohalikke ja piirkondlikke omavalitsusi, sotsiaalpartnereid, kodanikuühiskonda ja muid asjaomaseid sidusrühmi, et tagada laialdane isevastutus liidu rahastamisvahendite edukaks rakendamiseks, sealhulgas Euroopa poolaasta kontekstis.

- (20) Euroopa Regionaalarengu Fondi (ERF), Õiglase Ülemineku Fondi (JTF), Euroopa Sotsiaalfond+ (ESF+) ja Ühtekuuluvusfondi toetust hõlmavate ühtekuuluvuspoliitika programmide rakendamine edeneb Maltal nii projektide väljavalimise kui ka maksete tegemise seisukohast ELi keskmisest kiiremini. Oluline on säilitada praegune hoog, maksimeerides samal ajal investeeringute mõju kohapeal. Malta juba võtab oma ühtekuuluvuspoliitika programmide raames meetmeid konkurentsivõime ja majanduskasvu edendamiseks. Mõnes valdkonnas võib siiski olla vaja rakendamist veelgi tugevdada, muu hulgas seoses investeeringutega energiatõhususse ja taastuvenergiasse ning sotsiaalse kaasatuse ja võrdse tööturul osalemisega. Esmatähtis on tagada, et uued investeeringud, mille Malta pani paika ühtekuuluvuspoliitika fondide vahendamise käigus, eelkõige need, mis on seotud vahendamise määru¹⁵ kindlaks määratud viie prioriteediga, tehakse kiiresti ja tulemuslikult.
- (21) Malta seisab silmitsi mitme probleemiga, mis puudutavad teadusuuringuid ja innovatsiooni, kõrge kvalifikatsiooniga tööjõu ligimeelitamist ja hoidmist, kohtusüsteemi, taastuvenergia tootmist ja kasutuselevõttu, hoonete energiatõhusust, liiklusummikuid ja kestlikku liikuvust, suuri fossiilkütuste toetusi, hariduse ja koolituse kvaliteeti ja vastavust tööturu vajadustele, oskuste mittevastavust ja nappust, hariduse ja koolituse kaasavust, madala kvalifikatsiooniga töökohtade kvaliteeti ning jäätmekäitlust ja veemajandust.

¹⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. septembri 2025. aasta määrus (EL) 2025/1914, millega muudetakse määrusi (EL) 2021/1058 ja (EL) 2021/1056 seoses erimeetmetega strateegiliste probleemide lahendamiseks vahendamise raames.

- (22) Teadusuuringutel ja innovatsioonil on Malta majanduses jätkuvalt väike roll ning püsivalt väikesed investeeringud teadusuuringutesse ja innovatsiooni piiravad riigi innovatsioonitulemusi. Hoolimata kasvust absoluutarvudes on Malta üldine teadus- ja arendustegevuse intensiivsus endiselt üks ELi madalamaid (2024. aastal 0,54 % SKPst, ELi keskmine 2,24 %), mis näitab nii avaliku kui ka erasektori investeeringute nappust. Avaliku sektori kulutused teadus- ja arendustegevusele on eriti väikesed (2024. aastal 0,16 % SKPst, ELi keskmine 0,72 %) ning see pärsib teadusasutuste võimalusi arendada tugevat teadussuutlikkust. Sarnane pilt ilmneb erainvesteeringute puhul, kus kulutused protsendina SKPst on endiselt väikesed (0,38 %, ELi keskmine 1,49 %) ja ettevõtted kasutavad toetuskavasid vähe. Üldiselt on nii avaliku kui ka erasektori investeeringuid stimuleerivad põhimeetmed alles varajases etapis, avaliku sektori toetuskavad vajavad sihipärasemat rakendamist ning tihedam koostöö akadeemiliste ringkondade ja ettevõtjate vahel on väga tähtis, et edendada toote- ja teenuseinnovatsiooni.
- (23) Malta suutlikkus minna üle suurema tootlikkusega majandusele sõltub tema suutlikkusest meelitada ligi ja hoida kõrge kvalifikatsiooniga tööjõudu. Püsiv tööjõu ja oskuste nappus ning mittevastavus tööturu vajadustele, eelkõige kõrge kvalifikatsiooniga ning matemaatika, teaduse, tehnoloogia ja inseneeria valdkonna kutsealadel, võib Malta majanduskasvu väljavaateid pärssida. Kuigi Malta on astunud mõningaid samme kõrge kvalifikatsiooniga töötajate ligimeelitamiseks ja hoidmiseks, on vaja teha täiendavaid pingutusi, muu hulgas kasutada sihipärasemalt oskustöölise rännet, et toetada majanduskasvu suure lisaväärtusega majandussektorites. Malta üleminekut suurema tootlikkuse kasvu mudelile võivad toetada oskuste prognoosimise vahendite tõhusam kasutamine majandusarengu poliitikas ning majandusliku, õigusliku ja sotsiaalse taristu arendamine talentide ligimeelitamiseks ja hoidmiseks.

- (24) Kohtusüsteemis esineb jätkuvalt märkimisväärseid viivitusi ning tsiviil- ja kaubandusajades esimese astme kohtuotsuste tegemiseks kuluv aeg on üks ELi pikemaid. Esimese astme haldusajade lahendamiseks kuluv aeg on endiselt ELi pikim. Vaatamata viimastel aastatel tehtud edusammudele valmistavad endiselt muret kohtusüsteemi vahendid, sest napib ruume ja töötajaid. Eelkõige on kohtunike arv elaniku kohta ELis tagantpoolt kolmas, kusjuures tsiviil-, kaubandus- ja haldusajade arv kohtuniku kohta on väga suur. Kuigi digitaliseerimisel on tehtud mõningaid edusamme, esineb riikliku digitaalse õigusemõistmise strateegia rakendamisel viivitusi ja endiselt on kriitilisi lünki, kusjuures õigusemõistmise põhifunktsioonid on jätkuvalt paberipõhised. Maltal jääb teistest liikmesriikidest maha vaidluste kohtuvälisel lahendamisel, mis võiks aidata vähendada survet kohtusüsteemile. Kohtumenetlusi aitaks kiirendada ka kohtumenetluste seadustike läbivaatamine ja täiustamine.
- (25) Maltal on taastuvenergia osakaal summaarses energia lõpptarbimises (2024. aastal 17,2 %) ja elektrienergia allikate jaotuses (2025. aastal 16,7 %) endiselt väga väike ja tublisti alla ELi keskmise. Taastuvenergiat toodetakse peaaegu eranditult päikeseenergiast, väga väike osa on biomassil ja põlevatel taastuvkütustel ning tuule- ja hüdroenergiat ei toodeta üldse. Malta on teatanud, et uus avamere ujvutuulepark peaks valmima 2033. aastaks, mis oleks oluline samm ülesseatud taastuvenergia võimsuse suurendamisel. Avamere päikese- ja tuuleenergia projektide potentsiaali saaks rohkem ära kasutada ning maismaalahendusi laiendada. Nende jõupingutuste suurendamine, võttes arvesse geograafilisi piiranguid, aitaks Maltal taastuvenergia kasutuselevõttu kiirendada.
- (26) Maltal on energiatarbimine rahvastiku kiire kasvu tingimustes alates 2019. aastast enamikus sektorites ja eelkõige eluhoonete puhul suurenenud. Kasvusuundumust aitaksid leevendada täiendavad meetmed hoonete moderniseerimiseks.

- (27) Liiklusummikud on jätkuvalt märkimisväärne struktuurne probleem, mis mõjutab negatiivselt keskkonnasäästlikkust, majanduse konkurentsivõimet ja kodanike elukvaliteeti. Kui ei võeta täiendavaid poliitikameetmeid, suurenevad liiklusummikute majanduslikud kulud 2030. aastaks prognooside¹⁶ kohaselt 917 miljoni euron aastast. Ehkki Malta on püüdnud parandada ühistranspordisüsteemi ja kujundada ümber liikuvust, ei ole sõltuvus isiklikest autodest veel märkimisväärselt vähenenud. 2024. aastal teatas 58 % Malta elanikkonnast, et ei kasuta kunagi ühistransporti. Transpordisektor on jõupingutuste jagamise määrase kohaselt jätkuvalt ka peamine kasvuhoonegaaside heite allikas; see andis 2024. aastal 48 % sellistest heitkogustest ja 2005. aastaga võrreldes kasvasid need kogused 45 %. See suundumus püsib, kuigi heiteta sõidukid moodustasid registreeritud uutest sõiduautodest 2024. aastal 37,7 % (17,4 protsendipunkti rohkem kui aasta varem). Lisaks on Malta transporditaristu endiselt väga haavatav kliimaga seotud riskide suhtes, kusjuures transpordi haavatavuse indeksi punktisumma on 0,42, mis on üks kõrgemaid ELis. Selleks et Malta saaks vähendada liiklusummikuid ja transpordi suurenevat heidet, on vaja kestliku liikuvuse poliitikat, mis pärsiks autode kasutamist – muu hulgas tuleks võtta kasutusele bussirajad ning piirata sõidukite juurdepääsu tihedalt asustatud piirkondadele ja parkimisvõimalusi. Samal ajal tagaks maantee- ja meretranspordi tõhususe parandamine koos investeeringutega kestlikku liikuvusse, eelkõige aktiivse liikuvuse taristusse, nagu laiendatud jalgratta- ja kõnniteede võrgustikud, samuti heiteta bussidesse ja alternatiivkütuste laadimistaristusse, ülemineku kestlikumale ja mitmeliigilisemale transpordile. Vaja on lisainvesteeringuid, et tugevdada transporditaristu vastupanuvõimet kliimaga seotud riskidele, sealhulgas ekstreemsetele ilmastikunähtustele.

¹⁶ Malta transpordi-, taristu- ja riiklike ehitustööde ministeerium, 2026. Riiklik transpordi üldkava aastani 2030. <https://infrastructure.gov.mt/wp-content/uploads/2026/01/NATIONAL-TRANSPORT-MASTERPLAN-2030.pdf>.

- (28) Fossiilkütuste toetusi ei ole kavas kaotada ja need moodustasid 2024. aastal ligikaudu 1 % Malta SKPst ehk märkimisväärselt üle ELi keskmise (0,32 %). Fossiilkütuste toetused pärsvad investeeringuid taastuvenergiasse, energiatõhususse ja transpordi elektrifitseerimisse, mis aitaksid kaasa kliimaeesmärkide saavutamisele, energiajulgeoleku suurendamisele ja Malta elukvaliteedi tõstmisele. Lisaks kujutavad Malta fossiilkütuste toetused endast suurt eelarvekoormust. Need ei toeta kõrgete rahvusvaheliste energiahindade ajal kulutõhusalt majandust ega käsitle sihipäraselt energiaostuvõimetuse probleemi.
- (29) Malta on elaniku kohta üks ELi suurimaid jäätmetekitajaid ning suurem osa jäätmetest ladestatakse prügilatesse, mis avaldab suurt survet saarte looduskeskkonnale. 2024. aastal tekitati olmejäätmeid 621 kg inimese kohta, mis on üks ELi suuremaid näitajaid, ringlussevõtu määr aga jäi kriitiliselt madalaks (16,7 %) ja on märkimisväärselt alla ELi keskmise (48 %). Malta ei saavutanud 2020. aastaks seatud olmejäätmete ringlussevõtu 50 % eesmärki ja on oht, et 2025. aastaks seatud 55 % eesmärk jääb samuti saavutamata. Lisaks oli 2023. aastal olmejäätmete prügilasse ladestamise määr 74 %, mis ületab kaugelt ELi keskmist näitajat (22 %). Oluline erinevus praeguse prügilasse ladestamise määra ja 2035. aastaks seatud olmejäätmete prügilasse ladestamise 10 % eesmärgi vahel on endiselt pakiline probleem. Hoolimata suurematest investeeringutest jäätmekäitlustaristusse ning mitmest korduskasutamise ja ringlussevõtu algatusest ei ole võetud meetmed veel avaldanud mõõdetavat mõju jäätmekäitluse tulemuslikkusele. Seetõttu oleks Maltal kasulik järgida jäätmehierarhiat, seades esikohale jäätmetekke vältimise, tugevdades ringlussevõtu ja ringmajanduse tavaid nii kehtivate riiklike jäätmealaste õigusaktide rangema jõustamise kui ka ringlussevõtu ja korduskasutamise taristu laiendamise abil ning kiirendades samal ajal kavandatud investeeringuid jäätmekäitlusrajatistesse, et vähendada sõltuvust prügilasse ladestamisest.

- (30) Maltat ähvardab struktuurne veenappus; seda ohtu süvendavad elanikkonna märkimisväärne kasv, temperatuuri tõus ja pikaajalised põuad, mis on tunduvalt vähendanud magevee kättesaadavust. Seda probleemi näitab ka hooajaline veekasutuse indeks pluss (WEI+), mis jõudis 2023. aasta kolmandas kvartalis 66,7 %ni; sellega on Malta ELi liikmesriikide seas teisel kohal ning see osutab tõsisele veenappusele. Veenappust suurendab veelgi kasvav nõudlus, mis tuleneb peamiselt turismist, põllumajandusest, kodumajapidamistest ja tööstusest. Malta on püüdnud seda survet leevendada põhjavee ammutamisega ja merevee magestamise suurendamisega. Lisaks veenappusele on Maltal jätkuvalt probleemiks vee halb kvaliteet. Nagu on märgitud Malta kolmandas veemajanduskavas, oli (arvuliselt) ainult 58 % pinnaveekogude ökoloogiline seisund hea või väga hea ning ainult 45 % pinnaveekogude keemiline seisund hea. Põhjaveekogumitest 82 %-l ei olnud head kvantitatiivset seisundit ja 100 %-l ei olnud head keemilist seisundit. Peamine surve pinna- ja põhjavee kvaliteedile tuleneb põllumajanduslikust tegevusest ja soolase vee sissetungist liigse veevõtu tõttu. Lisaks ei vasta kaks Malta aglomeratsiooni endiselt asulareovee puhastamise direktiivile. Nende probleemide lahendamiseks tuleks Maltal suurendada investeeringuid linnade vihmavee kogumise taristusse ja looduspõhistesse lahendustesse, mis võiksid vähendada ülejutusriske ja suurendada põhjavee taastumist. Lisaks näib, et vee kvaliteedi ja kvantiteedi parandamiseks ning pinna- ja põhjavee reostuse vastu võitlemiseks on vaja rangemalt reguleerida põhjavee ammutamist ja suurendada reoveepuhastusvõimsust.
- (31) Võttes arvesse inimkapitali olulist rolli liidu konkurentsivõime ja strateegilise autonoomia edendamisel, soovitas nõukogu 2026. aastal liikmesriikidel võtta meetmeid, et kiiresti käsitleda oskuste, hariduse ja koolituse vallas inimkapitaliga seotud struktuurseid probleeme, mis pär�ivad konkurentsivõimet. Maltale adresseeritud 2026. aasta riigipõhised soovitused võivad aidata rakendada nõukogu soovitusi inimkapitali kohta liidus.

- (32) Oskuste nappus ja mittevastavus tööturu vajadustele võivad kahjustada Malta tugevat tööturгу ning takistada riigi rohe- ja digipööret. Hoolimata väga kõrgest vabade ametikohtade määrast esineb endiselt kriitilisi lünki info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT), ehituse, tervishoiu, hariduse ja rohepöördega seotud töökohtade puhul, kusjuures 43 %-l ettevõtetest napib roheoskustega töötajaid ja kaks kolmandikku on teatanud ettevalmistamata tööjõust. Malta haridus- ja koolitussüsteemi pakutavad oskused ei vasta alati tööturu nõudlusele, mis on muu hulgas tingitud oskuste juhtimise ja prognoosimissuutlikkuse killustatusest. Oskuste prognoosimise vahendite tugevdamine võib aidata prognoosida tööturu vajadusi ja kõrvaldada olemasolevad mittevastavused. Matemaatika, teaduse, tehnoloogia, inseneeria (MATI) eriala lõpetanud moodustavad 13,8 % keskharidusjärgse hariduse omandanutest; see on tunduvalt alla ELi keskmise (naiste hulgas on nende osakaal väiksem), ning Maltal registreeriti 2023. aastal üks ELi madalaim keskharidusjärgselt MATI-haridust omandavate inimeste osakaal. Ka kutsehariduse ja -õppe võimalused on puudulikud, kuna töökohapõhine õpe on piiratud ning MATIga seotud kutsehariduse ja -õppe programme kasutatakse vähe, eriti naiste seas. Täiskasvanuhariduses osalemine on endiselt ebaühtlane, sest ainult väike osa madala kvalifikatsiooniga täiskasvanutest osaleb koolitustel. Probleemi süvendab veelgi põhioskuste püsiv nappus: igal kolmandal 15-aastaselt puuduvad põhioskused matemaatikas, lugemises või loodusteadustes ning pooltel 12–13-aastastel puuduvad elementaarsed digioskused. Puudused õpetajate pakkumises, kutsealases arengus ja üha mitmekesisemate klasside toetamises võivad piirata haridussüsteemi suutlikkust parandada õpitulemusi. Nende probleemide lahendamiseks on vaja parandada hariduse ja koolituse kvaliteeti ja vastavust tööturu vajadustele, kasutada oskuste prognoosimise vahendeid, õpetajakoolitust, tööpõhist kutseharidust ja -koolitust ning täiskasvanute oskuste täiendamist, eelkõige MATI ning rohepöörde valdkonnas, et vähendada nappust, parandada haridustulemusi ja viia oskused kooskõlla tööturu vajadustega.

- (33) Hariduse ja koolituse piiratud kaasavus, mis algab juba alusharidusest, pärsib haavatavas olukorras olevate inimeste potentsiaali. Piisava kvalifikatsiooniga õpetajate nappus ning ebatõhusate õpetamistavade ja õppekavade tõttu ei hõlma süsteem piisavalt kõiki lapsi, sealhulgas puuetega õpilasi. Püsivad sotsiaal-majandusliku tausta ja koolitüübiga seotud erinevused õpi- ja tööhõivetulemustes viitavad sellele, et endiselt esineb märkimisväärsed õiglusega seotud probleeme. Kehvad õpitulemused on eriti levinud ebasoodsa sotsiaal-majandusliku taustaga õpilaste seas: 51,5 %-l on kehvad tulemused lugemises, 47,7 %-l matemaatikas ja 46,0 %-l loodusteadustes. Lisaks on haridussüsteemist varakult lahkumine endiselt eriti suur puuetega noorte seas ning suur hulk puuetega noori ei tööta, õpi ega osale koolitusel. Mis puudutab alusharidust ja lapsehoidu, siis Malta süsteem seob praegu alushariduse ja lapsehoiu saamise õiguse pigem vanema tegevusega (töö, haridus, koolitus) ja tegu ei ole üldise või vaesusel põhineva õigusega. Kuigi hiljuti vastu võetud sätetega laiendati seda õigust mõnele töötute vanemate rühmale, on vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus olevate ning vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus mitteolevate laste osaluslõhe endiselt väga suur: lastel, kes ei ole vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus, oli peaaegu kaks korda suurem tõenäosus (48,2 %) osaleda nädalas üle 25 tunni alushariduses ja lapsehoius kui riskirühma kuuluvatel lastel (24,9 %). Endiselt valmistab muret ka alushariduse ja lapsehoiu kvaliteet, kuna hiljutiste hinnangute kohaselt puudub rohkem kui viiendikul lapsehoiutöötajatest vastav pedagoogiline kvalifikatsioon, mis võib piirata selle potentsiaali toetada varajast oskuste arendamist, eelkõige ebasoodsas olukorras olevate rühmade puhul. Tundub, et vaja on tugevdada sihipärast toetust ebasoodsatest oludest pärit lastele ja lisavajadustega lastele, olenemata nende vanemate tööhõivest või hariduslikust taustast.

- (34) Ebaühtlane töökohtade kvaliteet takistab töötajate hoidmist. Madalapalgaliste töökohtade osakaal on kasvanud: üle 10 % töötajatest on jäänud viimase nelja aasta jooksul madalapalgalistele töökohtadele ning nende hulgas on ebaproportsionaalselt palju naisi ja kolmandate riikide kodanikke. Maltal on ka ebatüüpiliste töötundide osakaal suhteliselt suur (39,1 % töötajatest, ELi keskmine 32,6 %). Mitmed sektorid, näiteks tervishoid, sõltuvad üha enam kolmandate riikide kodanikest töötajatest. Madalat kvalifikatsiooni nõudvatel töökohtadel töötavad kolmandate riikide kodanikud seisavad aga sageli silmitsi mitmes mõttes kehvemate töötingimuste ja töökoha viletsa kvaliteediga: pikk tööaeg, suurem tööjõu volavus, piiratud karjääri võimalused, piiratud õigused töökoha kaotuse korral ning halvemad töötervishoiu ja tööohutuse tingimused. Ka palgavaesus mõjutab ebaproportsionaalselt palju kolmandate riikide kodanikke (17,3 % võrreldes 5,6 %ga kohalikust elanikkonnast). Tööinspektsiooni suutlikkus on suurenenud, kuid jääb allapoole Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) standardeid, ning rikkumiste eest määratavad karistused on endiselt suhteliselt väikesed. Kvaliteetsete töökohtadega seotud probleemide lahendamisel tihedas koostöös sotsiaalpartneritega ja töökeskkonna järelevalve edasisel tõhustamisel võib olla positiivne mõju tööjõu volavusele ja vabade töökohtade kõrgele määrale.
- (35) Arvestades euroala liikmesriikide majanduse tihedat seotust ning nende ühist panust majandus- ja rahaliidu toimimisse, soovitas nõukogu 2026. aastal euroala liikmesriikidel võtta meetmeid, sealhulgas oma taaste- ja vastupidavuskavade kaudu, et rakendada 2026. aasta soovitus euroala majanduspoliitika kohta. Maltal aitab soovitus 1 rakendada esimest, teist ja kolmandat euroala soovitus, soovitus 2 neljandat euroala soovitus, soovitus 3 viiendat ja seitsmendat euroala soovitus, soovitus 4 seitsmendat euroala soovitus ja soovitus 6 viiendat euroala soovitus,

SOOVITAB Maltal võtta 2026. ja 2027. aastal järgmisi meetmeid.

1. Võtta meetmeid netokulude kontrollimiseks, et need vastaksid nõukogu 21. jaanuari 2025. aasta soovitusel esitatud maksimaalsetele kasvumääradele, võttes arvesse 2025. aastaks registreeritud ja komisjoni poolt 2026. aastaks prognoositud olulist kõrvalekallet soovitatud netokulude ülemmäärast. Suurendada kooskõlas Euroopa Ülemkogu 19. märtsi 2026. aasta järelduste punktiga 53 üldisi kaitse- ja julgeolekukulutusi ja -valmidust, tagades samal ajal võla jätkusuutlikkuse ja kulutuste tõhususe ning kohandades järk-järgult eelarvet, et säilitada struktuurselt suuremad kaitsekulutused. Tagada, et energiahindade tõusu mõju leevendamiseks võetud meetmed on ajutised, suunatud vähekaitsstud leibkondade kaitsmisele või energiamahukate ettevõtete vajaduste rahuldamisele, säilitavad stiimulid energiasäästuks ning et nende eelarvekulud on kooskõlas ELi eelarveraamistiku kohaste kohustustega. Vähendada agressiivse maksuplaneerimise riski, kehtestada väljaminevatele maksetele kinnipeatav maks või samaväärsed kaitsemeetmed ning muuta välismaiste äriühingute maksustamisreegleid. Edendada täiendava pensioni sektorit, eelkõige tööandjapensioni skeemide abil.
2. Tagada taaste- ja vastupidavusrahastu raames rakendatavate reformide ja investeeringute järjepidevus. Säilitada ühtekuuluvuspoliitika programmide rakendamise hoog, tuginedes vajaduse korral ühtekuuluvuspoliitika raamistiku vahehindamise kontekstis kokkulepitud vahendite strateegilistele prioriteetidele ümberjaotamisele ja paindlikkusele.
3. Jätkuvalt tugevdada teadusuuringuid ja innovatsiooni, suurendades avaliku sektori investeeringuid teadus- ja arendustegevusse ning stimuleerides erasektori investeeringuid teadus- ja arendustegevusse tõhusate toetuskavade ning tugevamate sidemete kaudu akadeemiliste ringkondade ja ettevõtjate vahel. Tõhustada kõrge kvalifikatsiooniga töötajate ligimeelitamist ja hoidmist. Parandada kohtusüsteemi tõhusust, tegeledes kohtuasjade kuhjumise probleemiga ja lühendades menetluste kestust.

4. Kiirendada taastuenergia tootmist ja kasutuselevõttu ning rakendada kulutõhusaid energiatõhususe meetmeid, sealhulgas hoonete puhul, suurendades samal ajal energiapuudust ja kliimamuutustele vastupanu võimet. Tegeleda liiklusummikute ja transpordist tuleneva heitega tasakaalustatud ja integreeritud lähenemisviisi abil, suurendades ühistranspordi tõhusust ja atraktiivsust, hõlbustades mitmeliigilist transporti ning investeerides aktiivse liikuvuse taristusse, et vähendada autode kasutamist, ning kliimamuutuste suhtes vastupidavasse transporditaristusse. Kaotada järk-järgult fossiilkütuste toetused, mis ei ole ajutised ega suunatud kõige vähem kaitstud leibkondadele ja ettevõtetele.
5. Parandada jäätmekäitlust, edendades ringlussevõttu ja ringmajanduse tavasid ning vähendades samal ajal sõltuvust prügilasse ladestamisest. Edendada kestlikku veemajandust ja vee kvaliteeti, suurendades investeeringuid vee kogumisse ja taaskasutamisse ning võideldes samal ajal pinna- ja põhjavee reostuse vastu.
6. Parandada hariduse ja koolituse kvaliteeti ja vastavust tööturu vajadustele, et tegeleda viletsate haridustulemuste probleemiga ning püsiva oskuste nappuse ja mittevastavusega, eriti matemaatika, teaduse, tehnoloogia ja inseneeria ning rohepöörde valdkonnas, eelkõige edendades õpilaste põhioskusi, õpetajate esma- ja täienduskoolitust ning madala kvalifikatsiooniga töötajate osalemist töökohapõhises kutsehariduses ja -koolituses ning täiskasvanuhariduses. Tugevdada hariduse ja koolituse kaasavust, muu hulgas parandades juurdepääsu kvaliteetsele alusharidusele ja lapsehoiule. Tegeleda madala kvalifikatsiooniga töökohtade kvaliteediga seotud probleemidega, muu hulgas kolmandate riikide kodanike puhul, eelkõige töökeskkonna järelevalve tugevdamise abil.

Brüssel,

*Nõukogu nimel
eesistuja*